

Grunnlagsdokument

Videreføring av satsingen *Vurdering for læring* 2014 - 2017

Grunnlagsdokumentet er revidert våren 2014 i forbindelse med videreføringen av satsingen på Vurdering for læring og oppstart av pulje 5.

1. Innledning

Dette dokumentet beskriver hvilke felles prinsipper og føringer som gjelder for deltakere i den nasjonale satsingen *Vurdering for læring*, og det avklarer roller og ansvar hos de ulike aktørene. Hensikten med dokumentet er å bidra til en felles forståelse og å gi støtte til skoleeiere og skoler når de skal planlegge, gjennomføre og videreføre arbeidet med egen vurderingspraksis. Det er stor frihet til å utforme og gi innhold til satsingen på lokalt nivå ut fra de felles føringene som er beskrevet i dette dokumentet.

Invitasjonsbrevene til fylkesmannsembetene for hver pulje i satsingen bygger på dette grunnlagsdokumentet.

Bakgrunn for satsingen

Internasjonale studier viser at vurdering for læring er en av de mest effektive måtene å styrke elevenes utbytte av opplæringen på og deres muligheter til å lære. Vurdering for læring kan vi forstå som en måte å tenke og handle på, som hele tiden har elevenes læring som mål. Vurdering for læring handler altså ikke om spesielle teknikker eller et sett prosedyrer, og heller ikke om skjemaer eller skriftliggjøring, men om skolens lærings- og vurderingskultur.

Forskning har pekt på behovet for å videreutvikle vurderingspraksisen i grunnopplæringen. TALIS undersøkelsen i 2008¹ og den norske oppfølgingsrapporten i 2009² viser for eksempel at mange norske lærere i mindre grad enn lærere i de fleste andre deltakerlandene verken setter mål eller følger opp elevenes læringsarbeid på en systematisk måte.

OECDs rapport om evaluering og vurdering³ gir anbefalinger om Norges videre arbeid med individuell vurdering. De anbefaler blant annet at Norge bør fortsette arbeidet med å gjøre vurdering for læring til en mer integrert del av den daglige undervisningen. Her bør vi spesielt rette oppmerksomheten mot faglig relevante tilbakemeldinger og elevinvolvering.

Resultatene fra Elevundersøkelsen 2013 understøtter OECDs anbefalinger. De viser blant annet at for få elever opplever å få tilbakemeldinger som hjelper dem videre i læringsarbeidet, og at for få elever blir involvert i vurderingsarbeidet ved blant annet å få vurdere eget arbeid.

I Meld. St. 20 (2012-2013) skriver Kunnskapsdepartementet at de ønsker «... å videreføre en nasjonal satsing for å øke lærernes og instruktørenes vurderingskompetanse og styrke sammenhengen mellom underveis- og sluttvurdering.»⁴ I oppdragsbrev 33/13 ber departementet direktoratet om å iverksette videresatsingen. Direktoratet har derfor utviklet en tiltakspakke hvor videreføringen av *Vurdering for læring*, som dette grunnlagsdokumentet gjelder for, er ett av flere tiltak.

Formålet med opplæringen

Skolens formålsparagraf (opplæringsloven § 1-1) er retningsgivende for arbeidet med *vurdering for læring*.

I formålsparagrafen står det at skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav, og gi dem utfordringer som fremmer dannelse og lærelyst. Elevene skal få utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i aktivt i

¹ Teaching and Learning International Survey (TALIS) (2008): Resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring.

² Vibe, N, Aamodt, P.O., Carlsten, T.C. (2009): Å være ungdomsskolelærer i Norge. Resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring.

³ Deborah Nusche, Lorna Earl, William Maxwell and Claire Shewbridge (2011): OECDs reviews on Evaluation and Assessment in Education – Norway.

⁴ Meld St 20 (2012-2013), kap 4.2.2

samfunnet. De skal få utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang. I tillegg skal de lære å tenke kritisk, ha medansvar og rett til medvirkning.

Formålsparagrafen får betydning for hvordan vi innretter opplæringen, og også for hva slags vurderingspraksis elevene skal møte. Vurderingsarbeidet må bygge opp under elevenes lærelyst og motivasjon, og sørge for at det åpner for skaperglede, engasjement og utforskertrang. En slik praksis kan bare utspille seg i læringsmiljøer preget av tillit, gjensidig respekt og tydelige forventninger, og i et klima der det er trygt å prøve og feile.

Et viktig aspekt ved vurdering for læring er elevens medvirkning. Gjennom egenvurdering og involvering i vurderingsarbeidet trenes de i å utvikle bevissthet om egne læringsprosesser, noe som er nødvendig for å kunne utvikle selvregulert læring.

Elevenes læring er utgangspunktet

Satsingen *Vurdering for læring* tar utgangspunkt i begrepet *underveisvurdering* slik det er definert i forskrift til opplæringsloven.⁵ Underveisvurdering skal brukes som redskap for læring, som grunnlag for tilpasset opplæring og skal bidra til at eleven forbedrer kompetansen sin i fag. For å understreke at underveisvurdering har læring som mål, brukes begrepet *vurdering for læring* i denne satsingen.

Vurdering for læring handler om at informasjonen om elevenes kompetanse og utvikling gir retning for planlegging og gjennomføring av opplæringen. Dette krever at lærere systematisk innhenter, analyserer og bruker vurderingsinformasjon om elevene med det formål å se

- hvor de er i læringen
- hvor de skal
- hvordan de best kan nå målene sine

Informasjonen om punktene over må kommuniseres til og brukes av de elevene det gjelder, slik at de får innsikt i eget læringsarbeid og mulighet til å forbedre seg. Elevinvolvering er helt sentralt i arbeidet med vurdering for læring.

Målsetting

Den overordnede målsettingen er at skoleeiere og skoler videreutvikler en vurderingskultur og en vurderingspraksis som har læring som mål. Det skal skje gjennom økt kompetanse og økt forståelse for vurdering som redskap for læring.

Satsingen skal styrke skoleeieres kapasitet til å drive kompetanseutvikling lokalt ved at de etablerer strukturer og måter å jobbe på underveis i deltakerperioden. Det er meningen at denne måten å drive utviklingsarbeid på fortsetter i kommunene og på skolene etter at deltakerperioden i den nasjonale satsingen er over.

Målgrupper

Målgruppen er offentlige skoleeiere med et utvalg skoler. Private skoler blir også invitert til å delta. Satsingen involverer lærere, elever, skoleledere og skoleeiere. Tidligere puljer har omfattet lærebedrifter, instruktører og lærlinger. Arbeidet foregår i samarbeid med ressurspersoner hos skoleeieren, Fylkesmannen, Utdanningsdirektoratet og fagmiljøene.

2. Dimensjonering og midler

Videreføring av satsingen pågår i perioden 2014-2017, og den skal gjennomføres med fire puljer. Pulje 5 starter vår/sommer 2014, og pulje 6 har oppstart ved årsskiftet 2014/2015. Pulje 7 og eventuelt 8 følger syklusen til pulje 6. Deltakerperioden for hver pulje er utvidet fra tidligere og strekker seg nå over to år. Som hovedregel skal hver kommune delta med minst tre skoler. Så langt det lar seg gjøre, og dersom det er hensiktsmessig, bør både barnetrinn og ungdomstrinn være representert i utvalget av skoler i kommunen. Private skoler er selvstendige juridiske enheter og deltar med sin skole.

⁵ § 3-11 i [forskrift til opplæringsloven](#) omtaler underveisvurdering.

Utdanningsdirektoratet tildeler midler til skoleeieren via Fylkesmannen. Skoleeieren disponerer midlene ut fra bestemte kriterier. Kriteriene for bruk av midlene fremgår i invitasjonsbrevet til deltakerne i hver pulje. Det er en forutsetning at skoleeiere som deltar, bidrar med egenfinansiering. Direktoratet gir nærmere føringer for rapportering om bruk av midler i fullmaktsbrevet til fylkesmannsembetene.

3. Felles føringer for innhold

Videresatsingen handler om mer enn bare underveisvurdering

Arbeidet skal ta utgangspunkt i de fire prinsippene for god underveisvurdering som står i forskrift til opplæringsloven:

Elever og lærlinger lærer best når de

- forstår hva de skal lære, og hva som er forventet av dem
- får tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- får råd om hvordan de kan forbedre seg
- er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling

Stortingsmelding 20 (2012-2013) fremhever at den videre satsingen skal styrke og tydeliggjøre sammenhengen mellom underveis- og sluttvurdering, inkludert bruk av prøver og resultater som grunnlag for videre læring. Det betyr at satsingen er et kompetansetiltak som omfatter mer enn bare underveisvurdering.

Lokalt arbeid med læreplaner skal legge til rette for elevenes læring og utvikling, og et godt ledet utviklingsarbeid vil også bidra til kompetanseutvikling blant personalet. Lokalt arbeid med læreplaner og et godt læringsmiljø er en forutsetning for å utvikle en god vurderingspraksis, og begge temaene vil derfor ha en sentral plass på samlingene.

Praktisere vurdering for læring i klasserommet

Satsingen skal være praksisnær. Det betyr at deltakerne i satsingen skal arbeide med å gjøre prinsippene for underveisvurdering til en integrert del av egen praksis. Deltakerne bør komme raskt i gang med å prøve ut de fire prinsippene med elevene. Det er avgjørende at deltakerne har arenaer for å vurdere og reflektere over hvordan egen praksis best mulig kan bidra til å hjelpe elever videre i læringsprosessen.

Forskningen vektlegger betydningen av samspillet mellom lærer-elev-vurdering som et integrert element i opplæringen for å styrke elevens faglige prestasjoner.⁶ Dette må ikke bety at elevene stadig skal utsettes for vurderingssituasjoner som de kan oppleve som tyngende og demotiverende. Det handler derimot om en måte å tenke og jobbe på slik at læreren hele tiden er oppmerksom på hva som bidrar til læring hos elevene. Læreren former og justerer sin undervisning slik at alle elever opplever mestring og motivasjon.

Elevenes læringsbehov får konsekvenser for opplæringen

Læreren får informasjon om elevenes læring gjennom vurderingssituasjoner eller observasjoner og gjennom dialog med elevene. Det er en grunnleggende idé innenfor vurdering for læring at denne informasjonen blir brukt for å justere opplæringen slik at elever skal lære bedre (*to adjust teaching to meet student needs*).⁷ Dette involverer både lærer og elev. Lærerne må se vurderingen som en del av opplæringen og planlegge hvordan elevene skal involveres i vurderingsarbeidet. De må ha klart for seg hvordan de skal kunne følge med på den enkeltes læring og utvikling. Arbeid med de fire prinsippene har blant annet som mål å tydeliggjøre innholdet i opplæringen for dem som skal lære. Elevenes læring og utvikling skal få konsekvenser for opplæringen. Det er altså læringsbehovene til elevene som legger premisser for planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen.

⁶ Black, P.J. & D. William (1998): Assessment and classroom learning. *Assessment in Education* 5 (1)7-77 og Hattie, J. & Timperley (2007): The power of feedback. I: *Review of Educational Research* 77, 1. 88-118.

⁷ OECD, Policy Brief (2005): *Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms*.

4. Felles føringer for arbeidsform og struktur

Erfaringer fra Norge og andre land tilsier at endring og videreutvikling av vurderingspraksis og vurderingskultur er komplekse prosesser som krever et målrettet og læringsorientert fokus over tid.⁸ En rekke studier viser at en veksling mellom arbeid på egen skole og arbeid i nettverk, der lærere får reflektert over og delt erfaringer fra egen praksis, er en hensiktsmessig arbeidsform for å utvikle lærernes kompetanse og praksis.⁹ Satsingen *Vurdering for læring* organiseres derfor som *lærende nettverk*, der nettverksarbeidet skal bidra til å videreutvikle vurderingspraksisen på den enkelte skole.

Utviklingsarbeid på skoler

Det er avgjørende at skoleeiere og skoleledere reflekterer over og tar stilling til hvordan de vil organisere kompetanseutvikling i vurdering. Eksempler på spørsmål som det er viktig for skoleeieren og ledelsen å vurdere, er hvordan hele personalet kan involveres, hvordan de skal få tid til erfaringsutveksling og samarbeid (bl.a. bruk av felles tid), og hvordan praksisendringer kan videreføres på lengre sikt.

En erfaring fra *Kunnskapsløftet - fra ord til handling* er at vurdering og analyse av eget ståsted øker sannsynligheten for at tiltakene fører til målet. Derfor er det viktig at skoler og skoleeiere har tilgang på god informasjon og kunnskap om egen vurderingspraksis før de starter arbeidet. For eksempel kan resultater fra Elevundersøkelsen lokalt, og bruk av ulike refleksjons- eller kartleggingsverktøy, gi et bilde av skolens vurderingspraksis.

I tillegg til å analysere skolens egen praksis og ståsted er det avgjørende

- å utvikle felles forståelse og eierskap til mål og forventninger
- å la utviklingsarbeidet ta utgangspunkt i daglig vurderings- og opplæringspraksis
- å sikre at lærerne har arenaer for å utvikle egen vurderingskompetanse, der de deler og reflekterer over erfaringer, teori og eksempler fra egen praksis, og der de vurderer hvordan erfaringer fra dem som deltar i "lærende nettverk" med andre skoler, skal få betydning for utviklingsarbeidet på den enkelte skole

Lærende nettverk

Nettverk som arbeidsform handler om å etablere strukturer og arbeidsformer lokalt som bidrar til å endre praksis. For å understreke at hensikten er læring og varig endring av praksis, bruker vi begrepet "lærende nettverk". Det viktigste er ikke nettverksstrukturene i seg selv, men måten de jobber på i nettverkene. Nettverkene skal være arenaer for faglig utvikling, erfaringsutveksling og refleksjon. Arbeidet skal ta utgangspunkt i konkrete praksiseksempler som støttes opp med teori og forskning.

Det er åpent for ulik organisering av lokale og eventuelle regionale nettverk, men det er et krav å legge til rette for møteplasser på tvers av skoler. Det er også en fordel at personer som jobber på ulike nivåer, samarbeider eller deltar i felles nettverk. Flere skoleeiere fra satsingsperioden 2010-2014 har blant annet hatt gode erfaringer med egne nettverk for skolelederne. Det kan være hensiktsmessig å benytte eksisterende strukturer for kommunale/fylkesvise og eventuelt regionale nettverk.

Tidligere erfaringer med lærende nettverk tilsier at det er avgjørende å

- avklare forventninger, rollefordeling og avgrensninger av samarbeidet
- utvikle felles forståelse av hva vurdering for læring er, og hensikten med arbeidet i nettverket
- knytte arbeidet i nettverkene tydelig til utviklingsprosessen på den enkelte skole, og her har både skoleeier og skoleleder et ansvar
- ha en gjennomtenkt og planlagt struktur for samlinger/nettverksmøter med et forhåndsdefinert innhold og med en forpliktende og gjensidig deltakelse, det vil si at

⁸ Se f.eks. OECD 2013 *Governing Complex Education Systems*, Utdanningsdirektoratet 2009: Brev til Kunnskapsdepartementet. Utdanningsdirektoratets anbefalinger om tiltak knyttet til vurdering, Hutchinson, C., Hayward, L. (2005): *The journey so far: Assessment for learning in Scotland*.

⁹ Katz, S., Earl, L.M., og Ben Jafaar, S. (2009): *Building and Connecting Learning Communities. The Power of Networks for School Improvement*, Elwood, J. og Klenowski, V. (2006): *Creating Communities of Shared Practice: The challenges of assessment use in learning and teaching*.

- alle deltakere stiller forberedt og bidrar med erfaringer fra praksis på samlinger/nettverksmøter
- ha jevnlig samlinger med krav om arbeid/utprøving i klasserommet mellom samlinger/nettverksmøter
  - vektlegge erfaringsdeling og refleksjon over egen praksis
  - utvikle en kultur i nettverket for å lære av hverandre og for å reflektere over egen og andres praksis
  - utvikle en kultur for å stille spørsmål ved eksisterende praksis, forklaringer og løsningsforslag, der faglig uenighet og diskusjon oppfattes som en konstruktiv kraft i samarbeidet
  - ha respekt og interesse for andres profesjonalitet og faglige synspunkter, og utvikle en konstruktiv tilbakemeldingskultur
  - ha faglige innlegg og litteratur som utfordrer egen praksis og bidrar til kompetanseutvikling
  - innhente ekstern kompetanse ved behov

5. Roller og ansvar

I forskrift til opplæringsloven § 2-1 om virksomhetsbasert vurdering står det at "skolen (...) skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Skoleeigaren har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadene".

Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannen, skoleeiere, skoleledere og lærere vil ha ulike roller og ansvar i løpet av satsingsperioden. I alle puljene gjelder:

- *Utdanningsdirektoratet* legger føringer for innhold og organisering av satsingen, tildeler midler og utvikler og bruker forskning, dokumentasjon og erfaringer fra satsingen i det videre arbeidet med kunnskapsspredning og policyutforming. Direktoratet har også ansvar for et felles faglig opplegg for ressurspersoner fra skoleeierne.
- *Fylkesmannsembetene* velger ut deltakere i satsingen, tildeler midler og har oppfølgingsoppgaver overfor skoleeierne.
- *Skoleeierne* har det overordnede ansvaret for planlegging, gjennomføring og oppfølging av satsingen lokalt. Dette innebærer at skoleeieren gjør både faglige og organisatoriske vurderinger, etterspør og følger opp informasjon om skolens vurderingskultur og vurderingspraksis og legger til rette for erfaringsspredning og kompetanseutvikling. Oppgaver for skoleeierne er:
  - Skoleeieren etablerer lokale og eventuelt regionale nettverk og sørger for framdrift i utviklingsarbeidet hos skoleeier og skoler.
  - Skoleeieren velger ut en eller flere ressurspersoner som skal drive utviklingsarbeidet lokalt, både når det gjelder innhold og organisering. Eksempler på oppgaver for ressurspersonene kan være
    - å utarbeide planer, organisere og lede nettverkssamlinger
    - å følge opp involverte skoler
  - Skoleeieren forplikter seg til at ressurspersonene deltar og bidrar på samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet. Ved valg av ressursperson bør skoleeier ta hensyn til at personene har relevant kompetanse, og at de kan fungere som ressurs i arbeidet med vurdering for læring i kommunen, også etter at deltakelsen i den nasjonale satsingen er avsluttet.
  - Skoleeieren rapporterer til Fylkesmannen om erfaringer og skolens utvikling og om bruken av midler.
- *Skoleeieren og skolene* utarbeider forpliktende planer for et faglig og organisatorisk kompetanseutviklingsopplegg for deltakelsen i satsingen.
- *Skoleledelsen* har det faglige og organisatoriske ansvaret for framdrift i utviklingsarbeidet ved egen skole, og etterspør og følger opp informasjon om hvordan skolens vurderingskultur og vurderingspraksis utvikler seg. Skoleledelsen

legger til rette for tolkningsfellesskap på egen skole og sørger for at det blir tid til felles utviklingsarbeid og erfaringsutveksling for lærere.

- *Lærerne* arbeider med de fire prinsippene for god undervisvurdering på en måte som er i samsvar med vurdering for læring, slik det er beskrevet i dette dokumentet. Lærerne deltar aktivt i nettverk og andre tiltak for erfaringsutveksling og kompetanseutvikling i vurdering. De bidrar til å utvikle tolkningsfellesskapet på sin egen skole.

Hvilke oppgaver og ansvarsområder de involverte har, beskrives nærmere i invitasjonsbrevet til deltakerne i hver pulje.

6. Spredning av erfaringer og videreføring av arbeidet

En viktig del av satsingen er å legge til rette for erfaringsutveksling og erfaringsspredning mellom skoler og kommuner, også etter at deltakelsen i den nasjonale satsingen er avsluttet. Dette må ses i sammenheng med skoleeiers ansvar for å sikre en praksis som er i tråd med kravene til undervisvurdering i forskrift til opplæringsloven. Forskning og erfaring fra skoleutviklingsprosjekter tilsier at det er en kritisk fase idet en satsingsperiode eller et prosjekt avsluttes, og nye måter å jobbe på skal videreføres.¹⁰

Derfor er det et krav at skoleeiers plan for satsingen skal beskrive hvordan arbeidet med å videreutvikle praksis skal gjennomføres etter at deltakelsen i den nasjonale satsingen er faset ut. I tillegg skal skoleeieren også ha en plan for hvordan erfaringene skal komme alle skoler i kommunen til gode, f.eks. hvilken rolle ressurspersonen og de involverte skal ha i videreføringen av arbeidet.

Mer informasjon om satsingen og erfaringer fra de tidligere puljene finnes på www.udir.no/vurdering-for-laring

7. utfordringer og forutsetninger for å lykkes

Det er tidkrevende å jobbe med å videreutvikle vurderingskulturen og vurderingspraksisen. Forskere som har fulgt lignende prosesser, blant annet i Storbritannia, sier at det tar mellom ett og to år før deltakerne opplever at de praktiserer vurdering for læring på en god måte.¹¹ En del skoler i prosjektet Bedre vurderingspraksis rapporterte at selv om arbeidet med egen vurderingspraksis kunne være frustrerende og krevende, opplevde de arbeidet som motiverende og viktig fordi det angikk skolens kjernevirksomhet.

Vi har etter hvert mye kunnskap om utfordringer knyttet til å drive utviklingsprosesser mer generelt, både for skoleeiere og skoler. Eksempler på utfordringer er å skape felles forståelse, motivasjon og eierskap hos involverte på skoleeiernivå, ledernivå og i personalet. I tillegg er det utfordrende å involvere bredt i personalet og å skape endringer som får betydning over tid.

Involvering og refleksjon rundt læringsarbeidet og målene for opplæringen er viktig for å trene elever i å styre egne læringsprosesser, også i et livslangt læringsperspektiv. Det kan imidlertid oppleves uvant både for dem selv og for lærerne når elever får en ny og mer aktiv rolle i vurderingsarbeidet.

En vanlig utfordring i arbeidet med vurdering er å flytte fokus fra læringsaktivitetene og det elevene skal *gjøre*, til en opplæring som har fokus på hva de skal *lære*. Videre kan det være utfordrende å gi elever vurderinger som ikke bare handler om hva de har lært og hva de kan, men som også peker framover mot det videre arbeidet. Det kan også være krevende å få elever trygge på at de får tilbakemeldinger og karakterer for å fremme læring, og ikke som en endelig "dom" eller for å disiplinere. Å jobbe systematisk med prinsippet om å

¹⁰ Se f.eks. Gardner, J., Harlen, W., Hayward, L., Stobart, G., Montgomery, M. (2010): Developing Teacher Assessment.

¹¹ Carolyn Hutchinson, Louise Hayward (2005): "The journey so far: assessment for learning in Scotland"

endre/justere egen undervisning dersom den ikke fører til ønsket læring, kan også oppleves som uvant og krevende i begynnelsen.

Vi har her trukket fram noen viktige forhold som skoleeiere og skoler bør ta hensyn til i arbeidet i satsingen.

Et trygt og tillitsfullt læringsmiljø

Et trygt og tillitsfullt læringsmiljø er en viktig forutsetning for å skape en vurderingskultur der læring står i sentrum. Flere studier om læring rapporterer at det er kvaliteten på lærernes praksis som er mest avgjørende for gode resultater i klasserommet.¹² Lærerens evne til å skape et tillitsfullt læringsmiljø med fokus på læringsbehov, samarbeidet med elevene og elevenes egen vurdering står øverst på forskernes liste over faktorer som bidrar mest til bedre læringsresultat hos elevene.

Det er altså avgjørende *hvordan* læreren praktiserer prinsippene for god vurdering. Derfor skal lærere være spesielt oppmerksomme på å skape et tillitsfullt læringsmiljø. Det betyr et læringsmiljø som retter oppmerksomheten mot elevenes læringsbehov og måloppnåelse for alle. Det skal være rom for å prøve og feile, og det skal oppleves trygt å fortelle hva man trenger å lære bedre.

Den nasjonale satsingen *Bedre Læringsmiljø* (BLM) fremhever at et godt og trygt læringsmiljø er en rettighet for elevene og en forutsetning for læring. Bedre læringsmiljø omfatter god klasseledelse. Vurdering for læring bygger på kunnskapen og hovedpunktene i BLM. Ressurser og mer informasjon om god klasseledelse og godt læringsmiljø finnes på <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Bedre-laringsmiljo/>.

Et trygt og tillitsfullt læringsmiljø er også viktig for dem som skal gjennomføre opplæringen. Lærere må oppleve at det er lov til å prøve og feile når de utvikler arbeidet med vurdering for læring. Tilbakemeldinger, kollegaveiledning og erfaringsdeling er viktige elementer for å skape en kultur for vurdering der læring står i sentrum.

Tilbakemelding og oppfølging på alle nivåer

Forskning om skoleutvikling peker på at så vel rekrutteringen av skoleeiere og skoler som hvordan de involverer seg underveis, er viktig for utviklingen og eierskapet i utviklingsarbeidet, og dermed for resultatet. Aktiv medvirkning, tilbakemelding og oppfølging på og mellom alle nivåer er derfor sentrale prinsipper for alle involverte i satsingen. Skoleeiers ansvar for å vurdere kvalitet og måloppnåelse og for å følge opp disse vurderingene står i opplæringsloven § 13.10.

TALIS-undersøkelsen¹³ og OECDs rapport om evaluering og vurdering¹⁴ konkluderer med at en svakt utviklet oppfølgingskultur er en særlig utfordring på alle nivåer i norsk skole, dvs. hvordan lærerne, skolelederne og skoleeiernivået følger opp og gir tilbakemelding på utvikling og prestasjoner hos elever og ansatte.

Tilbakemeldinger berører to av prinsippene for underveisvurdering og er forskriftsfestet. Skoleledere og lærere bør også få tilbakemeldinger fra sine ledere og kolleger på hvordan de jobber med vurdering.

---

¹² Hattie, J. (2009): *Visible learning*. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement, Nordenbo, S. E. m. fl. (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*. Et systematisk review utført for Kunnskapsdepartementet.

¹³ *Teaching and Learning International Survey (TALIS): Resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring* (2008) og Vibe, N, Aamodt, P.O., Carlsten, T.C. (2009): *Å være ungdomsskolelærer i Norge*. Resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring.

¹⁴ Samme referanse som fotnote nr. 8

8. Nettressurser

På nettsiden www.udir.no/vfl finnes informasjon og materiell om vurdering for læring. Refleksjonsspørsmål, verktøy og filmer som viser eksempler på hvordan de fire prinsippene kan praktiseres i klasserommet, er noe av det som finnes på sidene. I tillegg er sluttrapportene fra tidligere puljer tilgjengelige på sidene sammen med forskningsrapporter og faglitteratur om vurdering.

Ståstedsanalysen og andre refleksjons- og kartleggingsverktøy finner du på <http://skoleporten.udir.no/>

Rundskriv om individuell vurdering finner du på: <http://www.udir.no/Regelverk/Rundskriv/20101/Udir-1-2010-Individuell-vurdering-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>

Brosjyrer for lærere om viktige bestemmelser om vurdering i grunnopplæringen finner du på: <http://www.udir.no/Vurdering/Vurdering-for-laring/Vurdering--no-gjeld-det/>